

**Yeni Öğretim Programına Göre
Kuramdan Uygulamaya**

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Editör: Prof. Dr. Cemal Yıldız

YAZARLAR:

Cemal YILDIZ

Alpaslan OKUR

Gökhan ARI

Yakup YILMAZ

"4+4+4 Sistemine Uyarlanmış ve Geliştirilmiş 4. Baskı"

Editör:

Prof. Dr. Cemal YILDIZ

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

ISBN 978-605-364-657-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2013, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Ekim 2006, Ankara

4. Baskı: Aralık 2013, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Bahar Sarımeahmetoğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Cemal İnceoğlu

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın Sanayi

Zübeyde Hanım Mahallesi Samyeli Sokak No: 15

İSKİTLER/ANKARA

(0312-384 34 35)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25744

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

E-ileti: pegem@pegem.net

Prof. Dr. Cemal YILDIZ (cemalyildiz@marmara.edu.tr)

1964 yılında Düzce’de doğdu. İlköğrenimini bu ilde, orta öğrenimini Bolu ve Almanya’da tamamladı. 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirdi. 1989 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı’na Araştırma Görevlisi olarak girdi. Aynı üniversiteden 1992’de yüksek lisans, 1994 yılında doktora derecesini aldı. 1996 yılında yardımcı doçent, 1998 yılında doçent unvanını alan Yıldız, 2004 yılında profesör oldu. Hâlen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

1992-1993 yıllarında Alman DAAD bursu ile Almanya’ya gitmiş ve Duisburg ve Bochum-Ruhr Üniversitelerinde doktora konusuyla ilgili araştırmalar yapmıştır. 1998 ve 2001, 2003, 2007 ve 2011 yıllarında kısa sürelerle tekrar Almanya’nın Ruhr, Duisburg, Koblenz, Frankfurt Johann Wolfgang von Goethe, Berlin Serbest ve son olarak da Weingarten Pedagoji Üniversitelerinde dilbilim, yabancı dil ve ana dili öğretimi konularında araştırmalar yapan yazarın, “Türkiye Üniversitelerinin Almanca Bölümlerinde Yapılan Bilimsel Çalışmaların Bibliyografyası” (1999, Prof. Dr. Fatma Erkman- Akerson’la birlikte), “Yazılı Basında Metin ve Manşet (1999)”, “Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi” (2003), “Türkçe Öğretiminde Alternatif Yaklaşımlar” (2003), adlı eserleri ile editörlüğünü yaptığı (Latif Beyreli ile birlikte) “Dilbilim, Dil Öğretimi ve Çeviribilim Yazıları” (2006) ve “Edebiyat, Edebiyat Öğretimi ve Değişibilim Yazıları” (2006), Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği) (2012), “Die gegenwärtige Situation des muttersprachlichen Türkischunterrichts in Deutschland/ The Present Situation of Turkish Courses as a Mother Tongue in Germany” (2013) adlı çalışmaları bulunmaktadır. Yazarın dilbilim, metindilbilim, dil edinimi, yabancı dil ve ana dili öğretimi konularında uluslararası ve ulusal dergilerde yayımlanmış çeşitli makale ve bildirileri bulunmaktadır. Hâlen Marmara Üniversitesi’nde ve Yeditepe Üniversitesi’nde lisans ve lisansüstü seviyelerinde Dil Edinimi, Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, Dilbilim ve Metindilbilim dersleri vermektedir. Almanca ve İngilizce bilen Yıldız, evli ve iki çocuk babasıdır.

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR (aokur@sakarya.edu.tr)

1976 yılında Elbistan'da doğdu. İlk-orta ve lise eğitimini Elbistan'da tamamladı. Lisansını 1999'da Gazi Üniversitesi'nde (Ankara) tamamladı. Ankara'da kısa süren Türk Dili ve edebiyatı öğretmenliğinden sonra 2000'de Sakarya Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak başladığı görevini sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi (2000-2003) ve Marmara Üniversitesi'nde (2003-2007) devam ettirdi. Türkçe Eğitimi alanında 2003'te Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yüksek lisansını, 2007'de Marmara Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. YÖK'ün doktora sonrası araştırma desteği kapsamında 2012 yılını London Metropolitan Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak Londra'daki Türk okulları ve Türkçenin durumu üzerine araştırmalarda bulundu.

2008'den beri Sakarya Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir. Lisans seviyesinde Okuma Eğitimi, Konuşma Eğitimi, Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri; yüksek lisans seviyesinde Türkçe Öğretimi Kaynakça İncelemeleri, Süreli Yayın İncelemeleri; doktora seviyesinde de Okuma Eğitimi Uygulamaları, Dönemlere Göre Sözcük Hazinesi Geliştirme gibi derslere girmenin yanında; ikidillilik, çokkültürlülük, yabancılara Türkçe öğretimi, yazma eğitimi, dinleme eğitimi gibi alanlarda çalışmaları bulunmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Gökhan ARI (gokhanari1977@gmail.com)

1977 yılında Karamürsel’de doğdu. İlk ve ortaöğrenimi Konya’da tamamladı. 1999 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 2003’te yüksek lisansını, 2008’de doktorasını Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında tamamladı.

1999’da Afyonkarahisar’da Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. 2000 yılında Niğde Üniversitesi Aksaray Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi oldu. 2000-2008 yılları arasında Marmara Üniversitesinde, 2008-2013 yılları arasında Aksaray Üniversitesinde çalıştı. Gökhan Arı, Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Yakup YILMAZ (yakupyilmaz@klu.edu.tr)

1973 yılında Çanakkale Çan'da doğdu. İlkokulu Çan'da ortaokul ve lise eğitimini de Balıkesir'de tamamladı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği'nden mezun oldu. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim dalında yüksek lisans eğitimini, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim dalında doktora eğitimini tamamladı.

Yurt içi ve yurt dışında değişik öğretim kurumlarında Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 2009'dan beri Kırklareli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Özellikle çocuk dergiciliği, yazma öğretimi ve etkinlikleri; Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesi üzerine çalışmaktadır. Çeşitli dergilerde yayın kurulu üyeliği, yazarlık, danışmanlık; bazı yayınlarda editörlük yapmaktadır.

Türkçede Dil Yanlışları (2010); *Türkiye Türkçesi Grameri* [Müşterek] (2010); *Üniversiteler İçin Türk Dili-Yazılı ve Sözlü Anlatım* [Müşterek] (2010); *Öğrenci Örnekleriyle Destekli Yazma Etkinlikleri* (2012); *Galatât-ı Hafîd Efendi* [ad-Duraru'l-muntahabâti'l-mansûra fi islâôî'l-galatâti'l-maşhûra] (2013) adlarında çalışmaları mevcuttur.

ÖN SÖZ

Ana dili eğitimi kişi daha doğmadan başlamakta, planlı ve düzenli bir ana dili eğitimi ise kurumlaşmış yapılar içinde verilmektedir. Eğitim anlayışını geliştirmiş bireyler, kurumlar, devletler sorumlulukları altındakilerin eğitimini, çevreleriyle etkileşimlerini, dünyayı ve yaşamı algılayışlarını, diğer insanlarla iletişimlerini, bu anlayış çerçevesinde yapılandırmaya çalışırlar. Eğitimin genel olarak ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği üzerine ileri sürülen ve uygulanan düşünceler bütünü ana dili eğitimini de etkilemiştir.

Ana dili kişinin kendisiyle, çevresiyle iletişim kurmasını; çevresinde olup bitenleri, gördüklerini duyduklarını, dinlediklerini anlamlandırmasını; önceden edindikleriyle yeni öğrendiklerini değerlendirebilmesini, yorumlayabilmesini; duygu ve düşünceleriyle kendisini ifade edebilmesini sağlar. Kişinin benliğini ve kimlik duygusunu kazanması da ana dili eğitimine bağlıdır. Genel olarak bir dil öğretimi aynı zamanda bir kültür öğretimidir. Ana dili öğretimi de ait olduğu medeniyetin yarattığı kültürün yeni nesillere taşınmasını sağlar.

Bilimin ve teknolojinin hızlı ilerleyişi sonucu, bu doğrultuda gelişen veya bu hızla ayak uydurmakta geciken eğitim anlayışları insanoğlunun dünya üzerindeki yaşamını kolaylaştırdığı ve akıl almaz buluşlara imza attığı kadar, insanlığı iki büyük dünya savaşıyla kana bulamış, bugüne kadar da adı konmamış bir cehalet savaşına sürüklemiştir. Bağlı olduğu düşünce akımı ne olursa olsun geçmişten günümüze eğitim alanındaki gelişmeler, medeniyetlerin kendilerini güven içinde yaşatmaya ve sonsuza dek sürdürmeye dönük şekillendirmeler, yönlendirmeler bütünüdür. Son yüzyıl içinde hızla değişen teknoloji ve yenileşen bilim düşüncesi, medeniyet tasavvurlarını da etkilemiş, dünyamızın geleceğini belirleyecek yeni nesillerin eğitiminde geçmişin doğruları ve yanlışları da dikkate alınarak yeni çalışmalar ve düzenlemeler yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Buradan da eğitim anlayışlarının kendini yenilemesi, çağın gereklerine göre yeniden yapılandırılması ve bu değişimi sürekli hale getirmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, böyle bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Çalışmada ana dili öğretimindeki gelişmeler ve yeni yaklaşımlar konu edilmiş ve ana dili eğitiminin bilimsel temellere ve çağdaş gelişmelere göre nasıl yapılması gerektiği yerli ve yabancı kaynaklardan faydalanılarak irdelenmiştir. Çalışmamız MEB tarafından 2005 yılında yayımlanan yeni Türkçe Öğretim Programı da dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu arada 2005 yılında yayımlanan ilköğretim ikinci kademe (6, 7, 8. sınıflar) Türkçe Öğretim Programı, 2006 yılının Ağustos ayı sonunda Talim Terbiye Kurulu tarafından kısmen değiştirilerek internet üzerinden yayımlanmıştır. Yapılan bu değişiklikler gözden geçirilerek kitabımıza yansıtılmıştır. Amaç, öğretmen ve öğretmen adaylarını ana dili derslerinde yukarıda kısaca değinilen bakış açıları kapsamında çağdaş yöntem ve uygulamalar hakkında bilgilendirmek, onları yeni yöntemler kullanmaya teşvik etmek ve böylece ana dili öğretiminde eğitim durumlarının zenginleşmesine katkıda bulunmaktır. Ortak bir çalışmanın ürünü olan bu kitap aynı alanda çalışan farklı araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Hepsine titiz ve özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Kitabın bölümlere göre yazar katkısı aşağıdaki gibi olmuştur:

Editör: Prof. Dr. Cemal YILDIZ

Prof. Dr. Cemal YILDIZ: Giriş, II. Bölümün bir kısmı, V. ve XI. Bölümler.

Dr. Alpaslan OKUR: I. ve IV. Bölümler; II. ve IX. Bölümlerin bir kısmı.

Dr. Gökhan ARI: III, VI, VII. ve X. Bölümler.

Dr. Yakup YILMAZ: VIII. Bölüm, IX. Bölümün bir kısmı.

Ayrıca Dr. Latif BEYRELİ, kitabı dil ve üslup açısından incelemiş, düzeltmeler yapmıştır. Kendisine de teşekkür borçluyum.

Bu kitabın esas hedef kitlesi, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarıdır. Ayrıca bu branşlarda öğretmenlik yapan tüm meslektaşlarımız ve konuya ilgi duyan diğer okuyucular hedeflenmiştir. Kitabın bu kişilere yararlı olacağını ümit etmekteyiz.

Eylül 2006, Üsküdar
Prof. Dr. Cemal YILDIZ

İkinci Baskı İçin

ÖN SÖZ

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması ve beraberinde temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla birlikte gerek üniversitemizin öğretmen yetiştiren bölümlerinde gerekse okullarımızda uygulanan Türkçe öğretimi de ayrı bir önem kazanmıştır. Özellikle Türkçe Öğretmenliği bölümleri ile Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği ana bilim dallarında ana dili öğretimi öğretmen adayları için branşları gereği zaten zorunlu bir alanken tüm branş öğretmenleri için de ana dili öğretiminin önemi bir hayli artmıştır. Bu açıdan düşünülünce ana dili öğretimi sadece ilgili branşlarla sınırlı kalmamalı; tüm branşlardaki öğretmen adayları ana dili öğretimindeki yöntem ve tekniklerden haberdar olmalıdır.

Nitekim MEB tüm derslerde olduğu gibi 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Türkçe öğretiminde de müfredat değişikliğine gitmiştir. Cumhuriyet'ten günümüze kadar hazırlanan müfredatlar birbirinin devamı ya da geliştirilmiş hâlleri olurken 2006'da oluşturulan son müfredat, yapılandırmacı yaklaşıma göre, ana dili öğretimini uygulayarak-yaşayarak gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

Elinizdeki bu kitap, ana dili öğretiminin çağdaş ilkeleri ve yöntemleri çerçevesinde 2005 (1-5. Sınıflar) ve 2006'da (6,7, 8. Sınıflar) yayımlanan İlköğretim Türkçe Öğretim Programları ve Kılavuzlarını da dikkate alarak alanlarında uzman öğretmen ve akademisyenlerden oluşan bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Kitabın birinci baskısı, dönem ortasında basıldığı (Kasım 2006) hâlde kısa zamanda tükenmiştir.

Bu kitabın öğretmen adayları, öğretmenler ve akademisyenler tarafından ilgiyle okunup, pek çok üniversitedeki Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği bölümleriyle tezsiz yüksek lisans ve lisansüstü (yüksek lisans/doktora) programlarında kaynak kitap olarak kullanılması; ayrıca MEB tarafından yeni programı tanıtmak amacıyla öğretmenlere yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitimi seminerlerinde de kullanılarak tavsiye edilmesi bizi memnun etmenin yanında ikinci baskısının da çıkarılmasına vesile olmuştur. Bu bağlamda kitabı inceleyerek gerek derslerinde kaynak kitap olarak kullanan ve öğrencilerine tavsiye eden akademisyenlere gerekse mevcut öğretmenler ve öğretmen adaylarına, bize ulaştırdıkları her türlü takdir ve önerileri için teşekkürü bir borç biliriz. Kendilerinden gelen her türlü öneri yeni baskıda dikkate alınmış ve değerlendirilmiştir.

Kitabımız, Türkçe öğretimi ile ilgili derslerde kaynak bir kitap olmanın yanında, yararlanılan yerli ve yabancı kaynakların zenginliği nedeniyle de aynı zamanda bir "bibliyografya" özelliği taşımaktadır. Bu sebeple ikinci baskı için bütün bölümler yeniden gözden geçirilmiş, son bir yıldaki yeni yayınlardan da yararlanılarak bir bakıma kaynakça bölümü de güncellenmiştir.

Kitabın ikinci baskısının tüm kullanıcılara ve eğitim hayatımıza olumlu katkı sağlaması dileğiyle...

Mart 2008

Prof. Dr. Cemal YILDIZ

Üçüncü Baskı İçin

ÖN SÖZ

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasından sonra; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her derste olduğu gibi Türkçe dersinde de program değişikliğine gidilmesi, YÖK tarafından Türkçe Öğretmenliği Bölümünün de bulunduğu Eğitim fakültelerindeki branş müfredatlarının ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi eğitim alanındaki değişimleri ve bu değişimin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.

2006 yılındaki Türkçe Öğretmenliği Bölümlerindeki program değişikliği ile alan derslerine ağırlık verilmiş, Türkçe Öğretimi genel bir kavram olmuştur. Daha önceki bu alanda çıkan çalışma ve kitaplarda bu duruma pek dikkat edilmiyordu. Ama özellikle yeni programın bu yılki (2010) vereceği mezunlarla müstakbel öğretmenlerin/akademisyenlerin Türkçe Öğretimine genelleştirici ve dar bir açıdan bakmaları imkânsızdır. Gerek MEB'in hazırladığı öğretim programı gerekse de YÖK'ün hazırladığı bölüm müfredatı Türkçe Öğretiminin bu genel ve soyut kimlikten çıkarak bir üst kimlik olmasına zemin hazırlamıştır. Artık Türkçe Öğretimi çatısı altında ana bilim dallarının oluşmasına imkân verilmiştir.

Elinizdeki kitabın birinci baskısı da bu doğrultuda hazırlanmış, kitaba adını veren "Türkçe Öğretimi" üst kimliğinde ve yeni program/müfredatlara uygun olarak alt bölümler ve içerikten oluşmuştur. Kitabın sonraki baskılarında da bu anlayıştan vazgeçilmedi. Çünkü her bölüm, Türkçe Öğretimi çatısı altında alanlarında uzman akademisyenlerce hazırlandı. Yapılan tek değişiklik, baskıların güncellenmesiyle kaynakçanın da güncellenmesi olmuştur; yapılan yeni çalışmalardan kitabın ilgili bölümlerinde yararlanılmıştır.

Kitabın üçüncü yılında üçüncü baskıya ulaşması elbette bizleri mutlu etmektedir. Mutluluğumuzun sebebi sadece üçüncü yılda üçüncü baskı olması değildir; kitabımızın sizlerce benimsenip olumlu eleştiriler doğrultusunda yeni baskılara sevk edilmemizdir.

Kitabımızın bu baskısında şu açıklamayı yapmadan geçemeyeceğiz: Elinizdeki bu kitap çok yazarlı ve editörlü olmasına rağmen sipariş usulüyle yazılan bir kitap değildir. Aynı şekilde yazarların hepsi kitabın birinci baskısı sırasında aynı üniversite ve hatta aynı bölümdediler. Dolayısıyla her ne kadar bölümler farklı yazarlarca hazırlanmış gibi görünse de bu kitabın tüm bölümlerinde her yazarın katkısı vardır. Çünkü kitap yazarların sık sık bir araya gelerek, uzun zamanlar ayırarak oluşturduğu ortak bir çalışma ürünüdür. Bu sebeple olsa gerek ki okuyucuların teveccühüyle kitabımız gerek yurt içinde gerekse yurt dışında ilgi görmektedir. Aynı şekilde, MEB seminerlerinde, lisansüstü programlarda kaynak olarak kullanılması sorumluluğumuzu daha da arttırmaktadır.

Kitabın üçüncü baskısının özellikle yeni programlar çerçevesinde mezun olacak öğretmen/akademisyen adayları ve genç araştırmacılara başta olmak üzere tüm kullanıcılara ve eğitim hayatımıza olumlu katkılar sağlaması dileğiyle...

Eylül 2010
Prof. Dr. Cemal YILDIZ

Dördüncü Baskı İçin

ÖN SÖZ

Kitabımızın ilk baskısı hazırlanırken Türkçe öğretimin öneminden ve bir disiplin alanı olarak yeni yeni kabul gördüğünden bahsetmiştik. Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı müfredat ilk defa uygulanacak ve elinizdeki eser de bu programa yönelik olan Türkçe öğretimi kitaplarının ilkinin oluşturuyordu.

Aradan geçen yedi yıldan sonra Türkçe öğretimi, bağımsız bir disiplin alanı olarak kabul görmenin ötesinde kendi içinden alt disiplinler oluşturarak yapılan çalışmalar ile her geçen gün alanını genişletmektedir. Kitabımızın içeriğini oluşturan her bir bölüm Türkçe öğretiminde bir alt disiplin olmuştur. Bu alt disiplinleri ayrıntılı inceleyen çalışmalar kitap şeklinde kendini göstermiştir. Durum böyle olunca yedinci yılında 4. baskısını göreceğiz olan kitabımız bu alanı temel unsurlarıyla çevreleyen bir başvuru kaynağı haline gelmiştir.

2012'den itibaren ÖSYM tarafından uygulamaya konulan alan bilgisi sınavı (ÖABT) Türkçe öğretmen adaylarını Türkçe öğretimi konularını genel çerçeveye sunan kaynaklara yönlendirmiştir. Kitabımızın ilk baskıları yeni programın mevcut öğretmenlerin programı tanımasını yönünde bir hizmet verirken 3. baskıdan itibaren öğretmen adaylarının alan bilgisi sınavında konulara genel bir çerçeveden hakim olmaları bakımından temel kaynak olma özelliğini almıştır.

Kitabımız, birinci baskısının yapıldığı 2006'dan itibaren Bakanlığın hizmet içi seminerlerinde yapılandırmacı program doğrultusundaki Türkçe programını tanıtım amaçlı başvuru kaynağı; pek çok üniversitede lisans ve lisansüstü derslerde yararlanılan akademik kaynak ve de ÖABT için öğretmen adayları tarafından ihtiyaç duyulan rehber bir kaynak özelliklerini göstererek çok farklı ihtiyaçlara cevap vermiştir.

2012/2013 Eğitim döneminden itibaren 4+4+4 sisteminin uygulamaya konulmasıyla 5. sınıf ortaokul olmuştur ve kitabımızın bu baskısına 5. sınıfla ilgili beceri ama-kazanım ve etkinlikler de dâhil edilmiştir.

Farklı amaçlar doğrultusunda kitabımıza bir araç olarak başvuran ve bizleri görüş-önerileriyle uyararak her baskıda yeni düzenleme-ekleme yapmamıza vesile olan okuyucularımıza teşekkür ediyoruz.

Kasım 2013
Prof. Dr. Cemal YILDIZ

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Giriş	1

1. BÖLÜM

DİL

(ss: 9 - 43)

1. Dilin Tanımı ve Doğuşu	9
1. 1. Dilin Tanımı.....	9
1. 2. Dilin Doğuşu.....	10
2. Dil ve Etki Alanları.....	14
2. 1. Dil ve Eğitim-Öğretim.....	14
2. 2. Dil ve Kültür.....	15
2. 3. Dil ve Düşünce	16
2. 4. Dil ve Beyin.....	18
3. Dil ve Çocuk	23
3. 1. Çocukta Dil Gelişimi	23
3. 1. 1. Okul Öncesi Çocukta Dil Gelişimi	25
3. 1. 2. Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi	30
3. 1. 3. Çocukta Sözlük (Kelime Dağarcığı) Gelişimi	31
3. 1. 4. Çocukta Anlam ve Kavram Gelişimi	34
3. 2. Çocukta Dil Gelişimine Yönelik Kuramlar	37
3. 2. 1. Davranışsal Kuram	37
3. 2. 2. Bilişsel Kuram.....	38
3. 2. 3. Dilbilimsel (Psikolinguistik) Kuram ve Noam Chomsky	39
3. 2. 4. Diğer Kuramlar.....	41
3. 3. Çocukta Dil Gelişimini Etkileyen Diğer Etmeler	41

...

2. BÖLÜM

ANA DİLİ ÖĞRETİMİ

(ss: 45 - 77)

1. Ana Dilinin Tanımı	45
2. Ana Dili Öğretimi.....	46
2. 1. Ana Dili Öğretiminde Aile ve Yakın Çevre	48
2. 2. Ana Dili Öğretiminde Eğitim Kurumları.....	49
3. Ana Dili Öğretim-Öğrenim İlkeleri ve Çalışma Alanları.....	50
3. 1. Ana Dili Öğretimine Esas Teşkil Eden Çağdaş Eğitim-Öğretim İlkeleri.....	57
3. 1. 1. Çocuğa ve Onun Dünyasına Yönelme	58
3. 1. 2. Öğretimde Bilim ve Bilimsel Düşünceyi Esas Alma	59
3. 1. 3. Yaşayarak -Yaparak Öğrenmeye Ağırlık Verme	59
3. 1. 4. Çocuklar Arasındaki Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma.....	60
3. 1. 5. Alıştırma ve Tekrar Yapma	61
3. 1. 6. Eğitim-Öğretimi Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirme	61
3. 1. 7. Açıklık İlkesini Benimseme	62
3. 2. Ana Dili Dersinin Çalışma Alanları.....	65
4. Ana Dili Öğretiminin Tarihî Gelişimi.....	68
4. 1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Tarihî Gelişme	68
4. 2. Cumhuriyet Sonrası Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Tarihî Gelişme... ..	73
4. 3. Genel Olarak (Dünyada) Ana Dili Öğretiminde Tarihî Gelişme	75
5. Ana Dili Öğretiminde Yeni Yöntemsel Gelişmeler	76

3. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ANA DİLİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

(ss: 79 - 94)

1. Cumhuriyet Döneminden Önce Ana Dili Öğretim Programlarının Tarihî Gelişimi 79
2. Cumhuriyet Döneminde Ana Dili Öğretim Programlarının Tarihî Gelişimi..... 82
  2. 1. İlkokullarda Ana Dili Öğretim Programlarının Tarihî Gelişimi 82
  2. 2. Orta Dereceli Okullarda Ana Dili Öğretim Programlarının Tarihî Gelişimi..... 86
  2. 3. İlköğretim Okullarında Ana Dili Öğretim Programlarının Tarihî Gelişimi 91

4. BÖLÜM

İLK OKUMA VE YAZMA ÖĞRETİMİ

(ss: 95 - 113)

1. İlk Okuma - Yazma Öğretimi..... 95
  1. 1. Okuma Öğretimi 96
  1. 2. Yazma Öğretimi 98
    1. 2. 1. El Yazısı (Bitişik El Yazısı) Öğretimi..... 101
  1. 3. İlk Okuma Yazma Öğretimi Yöntemleri..... 105
    - 1.3.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi..... 107
  - 1.4. İlk Okuma-Yazma Becerisini Değerlendirme Ölçekleri 109
    - 1.4.1. Yazma Becerisini Değerlendirme Ölçeği 110
    - 1.4.2. Okuma Becerisini Değerlendirme Ölçeği 111
    - 1.4.3. İlk Okuma-Yazma Öğretim Sürecini Değerlendirme Ölçeği 113

5. BÖLÜM

OKUMA VE ANLAMA ÖĞRETİMİ

(ss: 115 - 160)

1. Okumanın Tanımı ve Özellikleri	115
2. Okuma Etkinliğinin Kapsamı ve Uygulanışı.....	118
2. 1. Okumaya Teşvik Etme	118
2. 2. Mevcut Okuma Becerisini Dikkate Alma	120
2. 3. Okuma Öğretiminde Düzenli Bir Sıra Takip Etme	121
2. 4. Değişik Okuma Tutumları Öğretme	124
2. 5. Değişik Okuma Materyalleri Kullanma	124
2. 5. 1. Kitap Okuma ve Kitap Kullanımı	125
2. 5. 2. Çocuk Dergisiyle Okuma ve Materyal Eğitimi	127
2. 5. 3. Görsel-İşitsel Materyal Kullanımı Eğitimi	128
2. 6. Kavramaya Yönelik Okuma ve Anlama	129
3. 2006 Programına Göre Okuma Yöntem ve Teknikleri	131
3. 1. Sessiz Okuma	131
3. 2. Sesli Okuma	131
3. 3. Göz Atarak Okuma	132
3. 4. Özetleyerek Okuma.....	132
3. 5. Not Alarak Okuma	133
3. 6. İşaretleyerek Okuma	133
3. 7. Tahmin Ederek Okuma	133
3. 8. Soru Sorarak Okuma	134
3. 9. Söz Korosu	134
3. 10. Okuma Tiyatrosu	135
3. 11. Ezberleme.....	135
3. 12. Metinlerle İlişkilendirme.....	135
3. 13. Tartışarak Okuma	135
3. 14. Eleştirel Okuma.....	136
4. Okuma ve Anlama Etkinlik Alanının Özeti	136
5. 2006 Programına Göre Okuma Etkinlikleri	137
5.1. Kitap Okuma Listesi	140
5.2. Kitap Okuma Balonu	141
5.3. Hikâye /Roman Okuma Formu	142
5.4. Düşünceye Dayalı Kitap Okuma Formu.....	144
5.5. Şiir Kitabı Okuma Formu	145
5.6. Okuma Becerisini Değerlendirme Ölçeği.....	146
5.7. Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	147
5.8. Okuma Becerisi Gözlem Formu.....	148
5.9. Okuma Becerisi Kontrol Listesi	149
5.10. Okuma Etkinlik Örnekleri	150
5.10.1. Okuma Kurallarını Uygulama	150
5.10.2. Okuduğunu Anlama	150
5.10.3. Anlam Kurma.....	152

5.10.4. Söz Varlığını Geliştirme	152
5.10.5. Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Okuma	152
5.10.6. Okuma Kurallarını Uygulama	153
5.10.7. Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme	153
5.10.8. Okuduğu Metni Değerlendirme	154
5.10.9. Söz Varlığını Zenginleştirme	154
5.10.10. Okuma Alışkanlığı Kazanma	155
5.11. Okuma Etkinlik Örnekleri	155

6. BÖLÜM

KONUŞMA ÖĞRETİMİ

(ss: 161 - 188)

1. Öğrencilerin İlköğretimden Önceki/İlköğretimdeki Konuşma Yetersizlikleri	164
1. 1. Seslendirme/Söyleme/Duyurma Eksikleri	164
1. 2. Kavrama Eksikliği	165
1. 3. Çekingenlik	165
1. 4. Gereksiz Beden Hareketleri Yapma	166
1. 5. Yerel Ağız Kullanımı	166
1. 6. Anlatım Yetersizliği	166
1. 7. Kural Bilmeme/Kurala Uymama	167
1. 8. Gereksiz Söz Söyleme	167
1. 9. Dağınık Konuşma	167
1. 10. Konuşma Bozuklukları	167
1. 10. 1. Kekemelik	168
1. 10. 2. Atlama	169
1. 10. 3. Pelteklik	169
1. 10. 4. Tutukluk	169
1. 10. 5. Gevşeklik	169
2. Konuşma Öğretimi Aşamaları	170
2. 1. Seslendirme/Söyleme Öğretimi	170
2. 2. Doğru Konuşma Öğretimi	171
2. 3. Etkili ve Güzel Konuşma Öğretimi	173
3. Konuşma Becerisi ile İlgili Amaç ve Kazanımlar	176
3.1. Konuşma Kurallarını Uygulama	176
3.2. Kendini Sözlü Olarak İfade Etme	176
3.3. Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma	177
4. Konuşma Becerisi ile İlgili Etkinlikler	178
5. Konuşma Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme	182
5. 1. Konuşma Gözlem Formu	183
5. 2. Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu	18

7. BÖLÜM

DİNLEME/İZLEME ÖĞRETİMİ

(ss: 189 - 215)

1. Dinleme ve Önemi	189
1. 1. Dinleme- İşitme.....	190
1. 2. Dinleme-İzleme	191
1. 3. Dinleme-Anlama.....	191
1. 4. Dinleme-Konuşma	192
2. İyi Dinlemeyi Engelleleyen Sebepler	192
3. Dinleme Türleri	193
3. 1. Seçici Dinleme	193
3. 2. Katılımlı Dinleme.....	193
3. 3. Etkili Dinleme	194
3. 4. Eleştirel Dinleme	195
3. 5. Empatik Dinleme	196
4. Dinleme Öğretimi	196
4. 1. Dinleme Öğretimi İlkeleri.....	196
4. 2. Dinleme Öğretiminin Özellikleri	196
4. 3. Temel Dinleme Becerilerini Kazandırma Öğretimi (4-8. Sınıflar için)	198
4. 4. Dinleme Becerisini Geliştirme Öğretimi.....	200
4. 4. 1. 2T 1C Yöntemi İle Yaratıcı ve İş Birlikçi Dinleme/İzleme.....	201
5. Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Dinleme/İzleme.....	202
5. 1. Dinleme/İzleme Becerisi ile İlgili Amaç ve Kazanımlar	205
5. 2. Dinleme/İzleme Becerisi ile İlgili Etkinlikler	209
5. 3. Dinleme/İzleme Becerileri Değerlendirme Formu.....	212
5. 4. Dinleyici Gözlem Formu.....	214
5. 5. Dinlenecek/İzlenecek Materyallerde İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler	215

8. BÖLÜM

YAZMA ÖĞRETİMİ

(ss: 217 - 295)

1. Yazma Eylemi	217
1. 1. Ana Dilini Bilinçli Kullanmada Yazma Öğretiminin Önemi	217
1. 2. Yazma Becerisi	218
1. 3. Yazma İhtiyacı	218
1. 4. Yazmanın Faydaları	219
1. 5. Yazma ve Edebiyat	219
1. 6. Yazmada Etkin Olan Unsurlar.....	220
2. Yazma Öğretiminin Amaçları	221
2.1. Yazma Öğretiminde Kazandırılmak İstenen Üst Beceriler	221
2. 1. 1. Eleştirel Düşünme Becerisi	221
2. 1. 2. Yaratıcı Düşünme Becerisi	222
2. 1. 3. İletişim Becerisi.....	222
2. 1. 4. Araştırma Becerisi.....	222
2. 1. 5. Problem Çözme Becerisi.....	222
2. 1. 6. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi.....	222
2. 1. 7. Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi.....	223
2. 2. Yazma Öğretiminde Geliştirilecek Temel Yeterlilikler	223
2. 3. Yazma Becerisi Kazanımları.....	224
2. 3. 1. Yazma Kurallarını Uygulama.....	224
2. 3. 2. Planlı Yazma	224
2. 3. 3. Farklı Türlerde Metinler Yazma	225
2. 3. 4. Kendi Yazdıklarını Değerlendirme.....	225
2. 3. 5. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma.....	225
2. 3. 6. Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama	225
3. Yazma Öğretiminde Öğretmene Düşenler.....	225
4. Yazma Öğretimi ve Uygulamaları.....	226
4. 1. Yazma Öğretimi.....	226
4. 2. Bireyin Sözcük Kullanımını Etkileyen Faktörler.....	229
4. 3. Sınıf İçi Yazma Çalışmaları	229
4. 3. 1. Kontrollü Yazma.....	230
4.3.1.1. Sınıf İçinde Yapılan Alıştırmalar	230
4. 3. 2. Güdümlü Yazma	231
4.3.2.1. Sınıf İçinde Yapılan Alıştırmalar	231
4. 3. 3. Serbest Yazma	231
4.3.3.1. Sınıf İçinde Yapılan Alıştırmalar	232
4. 3. 4. Yazma Becerisi İle İlgili Amaç ve Kazanımlar	233
4. 3. 5. Türkçe Programında Önerilen Yazma Etkinlikleri.....	238
5. Yazma Öğretiminde Sınıf Dışı Etkinlikler.....	246
5. 1. Okul İçi Etkinlikler	246
5. 1. 1. Gazeteler.....	246
5. 1. 2. Sergiler.....	246
5. 1. 3. Yarışmalar.....	246
5. 1. 4. Yazar ve Şair Davetleri	247

5. 2. Okul Dışı Etkinlikler.....	247
5. 2. 1. Kütüphane Gezileri.....	247
5. 2. 2. Müze Gezileri.....	247
5. 2. 3. Yazar ve Şair Ziyaretleri.....	247
5. 2. 4. Araştırma Merkezleri Ziyareti.....	248
5. 2. 5. Formlar Doldurmak ve Kurumlara Dilekçe Yazmak.....	248
5. 2. 6. Kitap Fuarı Gezileri.....	248
6. Yazma Ödevleri.....	248
6. 1. Genel Olarak Bir Ev Ödevinin Sahip Olması Gereken Nitelikler.....	249
6. 1. 1. Üstünlükleri.....	249
6. 1. 2. Eksiklikleri.....	250
6. 2. Yazma Ödevlerinde Dikkat Edilecek Noktalar.....	250
6. 3. Yazma Ödevlerinin Değerlendirilmesi.....	251
6. 4. Yazma Ödevlerinin Düzeltilmesi.....	252
6. 4. 1. Düzeltme Çalışmaları.....	252
6. 4. 1. 1. Öğretmenin Düzeltmesi.....	252
6. 4. 1. 2. Karşılıklı Düzeltme.....	252
6. 4. 1. 3. Kendi Kendine Düzeltme.....	253
6. 4. 1. 4. Sınıfta Düzeltme.....	253
6. 4. 1. 5. Değiş-Tokuş Yaparak Düzeltme.....	253
6. 4. 2. Düzeltmelerde Dikkat Edilecek Noktalar.....	253
6. 4. 3. Düzeltme Sembolleri ve Anlamları.....	254
6. 5. Yazma Ödevlerini Düzeltmede Kullanılacak Deyimler.....	255
7. Yazma Öğretiminde Materyal Kullanımı.....	256
7. 1. Materyal Kullanımı Neden Gereklidir?.....	256
7. 2. Yazma Öğretiminde Hangi Materyaller Kullanılabilir?.....	256
8. Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Problemler.....	257
8. 1. Öğretmenin Karşılaştığı Problemler.....	258
8. 2. Öğrencinin Karşılaştığı Problemler.....	259
9. Yazma Yöntem ve Teknikleri.....	259
9. 1. Not Alma.....	259
9. 2. Özet Çıkarma.....	260
9. 3. Boşluk Doldurma.....	260
9. 4. Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma.....	260
9. 5. Serbest Yazma.....	260
9. 6. Kontrollü Yazma.....	261
9. 7. Güdümlü Yazma.....	261
9. 8. Yaratıcı Yazma.....	261
9. 9. Metin Tamamlama.....	262
9. 10. Tahminde Bulunma.....	262
9. 11. Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma.....	262
9. 12. Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma.....	262
9. 13. Duyulardan Hareketle Yazma.....	263
9. 14. Grup Olarak Yazma.....	263
9. 15. Eleştirel Yazma.....	263
10. Yazma Ölçekleri.....	264
11. Yaratıcı Yazma.....	267
11. 1. Yaratıcı Yazı Nedir?.....	267

11. 2. Yaratıcı Yazı Nasıl Geliştirilir?	267
11. 3. Yaratıcı Yazının Yararları	267
11. 4. İyi Bir Yazının Özellikleri	268
11. 5. Yaratıcı Yazmanın İlgili Olduğu Teknikler	268
11. 6. Yaratıcı Yazı Uygulama ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilmesi Gerekenler	269
11. 7. Yazmadaki İki Süreç	270
11. 8. Yaratıcı Yazma Etkinlikleri	270
11. 8. 1. Farklı ve İlginç Konularda Yazma Çalışmaları	271
11. 8. 2. Doğa ve Çevre Gezileri	271
11. 8. 3. Tarihi-Turistik Mekân Gezileri	271
11. 8. 4. Şiir Dürbünü	272
11. 8. 5. Cümbür Cemaat Öykü Yazalım	272
11. 8. 6. Ben Başrol Oynasaydım.	272
11. 8. 7. Diyalog Yazma ve İki Diyalogdan Üçüncüyü Oluşturma	272
11. 8. 8. Kelime Türetme	273
11. 8. 9. Kelimenin Biten Sesiyle Sonraki Kelimeyi Başlatarak Cümleler Oluşturma	273
11. 8. 10. Mayınlı Kelime ve Harfler	274
11. 8. 11. Cümle Tuğlalarından Metin Binasını Kurma	275
11. 8. 12. Cümle Tamamlama	275
11. 8. 13. Öğrenci Vecizeleri Yazma	276
11. 8. 14. Tanımlamalar Yapma	276
11. 8. 15. Akrostiş	276
11. 8. 16. Adres Tarifi	277
11. 8. 17. Ağız Konuşmalarını Kullanarak Yazılar Oluşturma	277
11. 8. 18. Beni Bana Anlat	278
11. 8. 19. Değişik Duygulara Bürünerek Yazma	278
11. 8. 20. Değişik Mekân, Zaman ve Kişilikte Düşünülp Yazılar Yazma	278
11. 8. 21. Yazar Biyografisini Otobiyografiye Çevirme	278
11. 8. 22. Yemek Tarifleri	278
11. 8. 23. Yöneticilere ya da Meşhurlara Mektup Yazma	279
11. 8. 24. Nesnelerin Konuşmaları	279
11. 8. 25. Reklâm Yazma	280
11. 8. 26. Öğrenci Kahramanlarını Tasvir Etme	280
11. 8. 27. Öykümün Kahramanları	280
11. 8. 28. Rüyalari Yazmak ya da Rüyalardan Öykü Oluşturmak	281
11. 8. 29. Sınıf İçi Telgraf Çalışması	281
11. 8. 30. Her Öğrencinin Söylediği Bir Cümleyle Hikâye-Masal Oluşturma ...	281
11. 8. 31. Hikâye, Sinema ya da Tiyatroyu Sürdürme	282
11. 8. 32. Nazirecilik	282
11. 8. 33. Gündemdeki Farklı Kişiliklerin Diyalogları	282
11. 8. 34. Şikâyetler	282
11. 8. 35. Deyim Kullanarak Cümle Oluşturma Çalışmaları	283
11. 8. 36. Sessiz Harfleri Verilen Bir Metnin İçine Ünlüleri Yerleştirerek Metni Tamamlama Çalışmaları	283
11. 8. 37. Bilinen Bir Metnin Kelimelerine Farklı Kelimeler Bulma	283

11. 8. 38. Aynı Harflerle Başlayan/Alfabetik Sıraya Göre Dizilmiş Kelimelerle Kurulan Cümleler	284
11. 8. 39. Aynı Harfin Bir Metnin Her Kelimesinde Bulunması Yoluyla Yazma	284
11. 9. Sonuç	285
12. Yazma[dan Yazıya Geçiş] Aşamaları	285
12. 1. Yazmadan Önce	285
12. 1. 1. Konu	285
12. 1. 1. 1. Konu Belirleme veya Türetme	286
12. 1. 1. 2. Konu Sınırlandırması	286
12. 1. 1. 3. Konunun Bakış Açısı	287
12. 1. 1. 3. 1. Somut Bakış Açısı	287
12. 1. 1. 3. 2. Soyut Bakış Açısı	288
12. 1. 1. 3. 3. Duygusal Bakış Açısı	288
12. 1. 1. 4. Konunun Anlatılacağı Türün Belirlenmesi	288
12. 1. 2. Amaç ve Ana Fikir	288
12. 1. 2. 1. Ana Fikir ve Yardımcı Fikir Cümlesi Nasıl Olmalı?	289
12. 1. 2. 2. Yazmada Ana Fikir	289
12. 1. 2. 3. Yazmada Yardımcı Fikir	289
12. 1. 2. 4. Ana Fikri ve Yardımcı Fikri Geliştirme Yolları	289
12. 1. 2. 5. Başlık	290
12. 2. Yazma Esnasında	290
12. 2. 1. Planın Tanımı	290
12. 2. 2. Planın Önemi	291
12. 2. 3. İç ve Dış Planlama	291
12. 2. 4. Plan Türleri	291
12. 2. 4. 1. Olay Ağırlıklı Plan	291
12. 2. 4. 2. Duygu Ağırlıklı Plan	292
12. 2. 4. 3. Düşünce Ağırlıklı Plan	292
12. 2. 5. Planın Bölümleri	292
12. 2. 5. 1. Giriş	293
12. 2. 5. 2. Gelişme	293
12. 2. 5. 3. Sonuç	294
12. 2. 6. Taslak	294
12. 3. Yazdıktan Sonra	294
12. 3. 1. Biçim Yönünden	295
12. 3. 2. Yazım Kuralları ve Noktalama Yönünden	295
12. 3. 3. Konu ve İçerik Yönünden	295
12. 3. 4. Dil ve Anlatım Yönünden	295

9. BÖLÜM

DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

(ss: 297 - 336)

1. Dil Bilgisi Konuları.....	300
1. 1. Ses Bilgisi ve Öğretimi.....	301
1. 2. Kelime Bilgisi ve Öğretimi.....	301
1. 3. Cümle Bilgisi ve Öğretimi.....	302
1. 4. Anlam Bilgisi ve Öğretimi.....	303
2. Dil Bilgisi Konularının Sınıflara Göre Öğretimi.....	303
2.1. Beşinci Sınıfta Öğretilecek Dilbilgisi Konuları.....	304
2.2. Altıncı Sınıfta Öğretilecek Dil Bilgisi Konuları.....	305
2.3. Yedinci Sınıfta Öğretilecek Dil Bilgisi Konuları.....	306
2.4. Sekizinci Sınıfta Öğretilecek Dil Bilgisi Konuları.....	308
3. Dil Bilgisi Nasıl Öğretilir?.....	309
4. Dil Bilgisi Öğretimi Yöntem ve Teknikleri.....	311
4. 1. Yöntemler ve Teknikler.....	314
4. 1. 1. Çözümleme (Tümden Gelim) Yöntemi.....	314
4. 1. 2. Birleşim (Tüme Varım) Yöntemi.....	314
4. 1. 3. Karma Yöntem.....	314
4. 1. 4. Açıklama Yöntemi.....	314
4. 1. 5. Yazdırma Yöntemi.....	315
4. 1. 6. Buluş ve Sezdirme Yöntemi.....	315
4. 1. 7. Tartışma Yöntemi.....	315
4. 1. 8. Örnek Olay Yöntemi (Benzetim).....	316
4. 1. 9. Rol Yapma.....	317
4. 1. 10. Oyunlaştırma (Dramatizasyon).....	317
4. 1. 11. Gösterip Yaptırma (Demonstrasyon) Yöntemi.....	317
4. 1. 12. Soru - Cevap Yöntemi.....	317
4. 1. 13. Anlatma (Takrir) Yöntemi.....	318
4. 2. Dil Bilgisi Öğretiminde Yeni Bir Yaklaşım: Üretici Dönüşümsel Dil Bilgisi.....	318
5. Dil Bilgisini Ölçme ve Değerlendirme.....	322
5. 1. Dil Bilgisi Çalışmalarının Değerlendirilmesiyle İlgili Sorunlar.....	322
6. Dil Bilgisi Öğretimi İle İlgili Amaç ve Kazanımlar.....	325
5. Sınıf Dil Bilgisi.....	325
6. Sınıf Dil Bilgisi.....	326
7. Sınıf Dil Bilgisi.....	326
8. Sınıf Dil Bilgisi.....	328
7. Programa Göre Dil Bilgisi Etkinlikleri.....	329
7.1. Etkinlik Örnekleri.....	329
7.1.1. Altıncı Sınıf Etkinlik Örnekleri.....	329
7.1.2. Yedinci Sınıf Etkinlik Örnekleri.....	330
7.1.3. Sekizinci Sınıf Etkinlik Örnekleri.....	331

10. BÖLÜM

KELİME ÖĞRETİMİ

(ss: 337 - 363)

1. Kelime ve Kavram	337
2. Kavram Öğrenme	338
2. 1. Şartlanma	339
2. 2. Aktarma	339
2. 3. Bağlam	339
2. 4. Genelleme	339
2. 5. Belirginleştirme	340
2. 6. Ayırt Etme	340
2. 7. Tanımlama	340
2. 8. Anlamalı Hale Getirme	340
2. 9. Sınıflandırma	340
3. Kelime Dağarcığı Gelişimi	341
4. Kelime ve Kavram Öğretimi	341
4. 1. Kelime ve Kavram Öğretiminde Kelime Sıklığından Yararlanma	341
4. 1. 1. Ders Kitaplarında Sık Geçen Kelimelerle İlgili Bir Araştırma	344
4. 1. 2. Ders Kitaplarına Alınacak Kelimelerde “Sıklık” Temel Alınarak Getirilebilecek Öneriler	348
2. Kelime ve Kavram Öğretiminde Öğretmenin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar	349
4. 3. Türkçe Derslerinde Kelime Öğretimi Çalışmaları	350
4. 3. 1. Kelime Öğretiminde Sözlüğün Yeri	353
4. 3. 2. Kelime Öğretimi Etkinlikleri	357
4. 3. 2. 1. Dinleme/İzleme Etkinlikleri	357
4. 3. 2. 2. Okuma Etkinlikleri	358
4. 3. 2. 3. Konuşma Etkinlikleri	358
4. 3. 2. 4. Yazma Etkinlikleri	359
4. 3. 2. 5. Dil Bilgisi Etkinlikleri	360
4. 3. 2. 6. Karma Kelime Öğretimi Etkinliği: Harf Değiştirmece	361

11. BÖLÜM

ANA DİLİ ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN ALTERNATİF YÖNTEMLER (ss: 365 - 384)

1. Ana Dili Öğretiminde Alternatif Yöntemler	365
1. 1. Mihver Ders Uygulaması (Korelasyon Desen Yaklaşımı)	365
1. 1. 1. Toplu Ders	366
1. 1. 2. Alan Derslerini Aşan – Bütünleştiren Ders.....	368
1. 1. 2. 1. Alan Derslerini Bütünleştiren Ders Modelleri	369
1. 1. 2. 2. Alan Derslerini Birleştirerek Öğrenme Üzerine Bazı Düşünceler .	373
1. 2. Bütünleyici Ana Dili Öğretimi	373
1. 2. 1. Proje Dersinin Tarihçesi.....	374
1. 2. 2. Proje Dersi -Proje Temelli Ana Dili Dersi	375
1. 2. 3. Okullarımızda Proje Çalışmalarının Durumu.....	376
1. 2. 4. Proje Dersinin Olumlu Yanları	377
1. 2. 5. Proje Dersinin Sınırları.....	378
1. 2. 6. Proje Türleri	378
1. 2. 7. Proje Dersinin Safhaları	379
1. 2. 8. Proje Değerlendirme Ölçütleri	381
1. 2. 9. Bir Uygulama	382

12. BÖLÜM

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

(ss: 385 - 421)

1. Ölçme ve Değerlendirme	385
1. 1. Türkçe Dersinde Ölçme ve Değerlendirme	385
2. Değerlendirme Araç ve Yöntemleri	387
2. 1. Kısa Cevaplı Maddeler	388
2. 2. Çoktan Seçmeli Maddeler	388
2. 3. Eşleştirme Maddeleri	390
2. 4. Doğru / Yanlış Maddeleri	391
2. 5. Açık Uçlu Sorular	392
2. 6. Görüşme	393
2. 7. Tutum Ölçekleri	393
2. 8. Öz Değerlendirme	394
2. 9. Akran Değerlendirme	394
2. 10. Gözlem	394
2. 11. Öğrenci Ürün Dosyaları	396
2. 12. Performans Ödevi	399
2. 13. Proje Ödevi	399
2. 14. Türkçe Dersinde Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları Özetlendiğinde	402
3. Formlar ve Ölçekler	403
3. 1. Dinleme/İzleme Becerisi Gözlem Formu	403
3. 2. Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu	404
3. 3. Okuma Becerisi Gözlem Formu	405
3. 4. Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu	406
3. 5. Okuma Becerisi Kontrol Listesi	407
3. 6. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	408
3. 7. Performans Ödevi	410
3. 8. Dereceli Puanlama Anahtarı	411
3. 9. Proje Ödevi	413
3. 10. Proje Değerlendirme Formu	414
3. 11. Öğrenci Ürün Dosyası	415
3. 12. Öğrenci Ürün Dosyasına İlişkin Öz Değerlendirme Formu	416
3. 13. Öğrenci Ürün Dosyası Değerlendirme Formu	417
3. 14. Akran Değerlendirme Formu	418
3. 15. Grup Öz Değerlendirme Formu	419
3. 16. Genel Değerlendirme Formu	421
Son Söz	423
Kaynakça	425

GİRİŞ

Tüm dünyada, uygulanmakta olan ana dili derslerinde öğretme ve öğrenme süreçlerinin dayandığı bazı temel ilkeler bulunmaktadır. Bu temel ilkelerin amacı çok yönlü ve başarılı bir öğrenmeyi gerçekleştirmektir. Ana dili felsefesine göre her dil, onu konuşan halk topluluğunun gerçeğini sözel olarak, yani ses simgelerinin aracılığıyla özel bir yolla kavrama kalıbıdır. Alman düşünür Humboldt'a göre, her dil, onu ana dili olarak konuşanın iç yaşantısını, dünya ve yaşam görüşünü, kavrama çevresini yansıtır. Kaplan'a göre de "*dil bir milletin kültürel değerlerinin başında gelir. Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak, aralarında 'duygu ve düşünce birliği' olan bir cemiyet, yani millet haline getirir. Dil, ferde cemiyetin bağışladığı en büyük miras ve donatımdır*" (Kaplan, 1989:45). Bu duyguyu, icitmeden ve kendi kuruluş kurallarına göre eğitmek gerekir. Ancak dil bir sistem olduğu ve topluluk arasında bir konuşma, yazışma, anlaşma aracı olarak kullanıldığı için, dil eğitiminin bu anlaşmayı ve dilin toplumsal görevini sektirmeden yapması gerekir. Dil yaşamın her alanında kullanılmaktadır. Okuldaki her derste ve her öğrenim alanında dil öğrenimi gerçekleşmektedir. Bu bakımdan ana dili öğretimi bütün ders ve etkinlik alanlarını kapsayan bir faaliyet olarak görülmektedir.

Bilindiği gibi çocuklar okul öncesi dönemde dil öğrenimi açısından önemli adımlar atmış olmaktadır. Her sağlıklı çocuk, içinde bulunduğu yaşam koşullarına göre kendisine yetecek farklı konuşma yetenekleri kazanır. Bunda değişik aile yapıları ve medyanın güçlü etkisi bulunmaktadır ve hatta bu faktörler bazen çocukların dil öğrenimini olumsuz yönde de etkilemektedir. Bu ise çocukların gerek kelime hazinelerinde gerekse kullandıkları dilin yapısında ve genel olarak dil kullanımında farklılıklar meydana getirmektedir. Ayrıca bilindiği gibi dil gelişimiyle yakın bir ilişkisi olan zihin gelişimi de her çocukta farklı şekilde ilerleme göstermektedir.

Çocuklar okul öncesi dönemde içlerinden geldiği gibi oynayarak öğrenirlerken, ilköğretime başladıktan sonra zamanla sistemli ve amaca uygun bir öğrenme süreci içine girerler. Çocuğun yaşı gereği bu süreç içinde de oyuna yeterli zaman ayrılması gerekir. Çocuklar, kendilerini ilgilendiren ve önemsedikleri çevre sorunlarını açıklamaya ve anlatmaya çalışmalı, onlara başlarından geçenleri ve deneyimlerini birbirlerine anlatma olanağı sağlanmalıdır. Bu nedenle ilköğretimdeki ana dili derslerinin yalnızca çocukların dil yeteneklerini geliştirme görevi olmayıp, bu dersler aynı zamanda onları yaşam, deneyim ve dünya görüşleriyle bir bütün olarak göz önünde bulundurmalıdır. Bu demektir ki, ana dili dersleri, çocukların hem yaratıcı hem de duygusal ve estetik becerilerini geliştirmeye çalışmalıdır.

Okullardaki dil öğretiminin en önde gelen amacı yazı dilinin temelini oluşturan standart dili öğretmektir. Standart dili öğrenmenin yolu da yazı dilini

öğrenmekten geçmektedir. Bu amaca yönelik olarak çocukların dil kullanımlarında görülen bölgesel ve sosyokültürel farklılıkların standart dil yönünde geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu bakımdan öncelikle çocukların bireysel ve dilsel yeteneklerine saygı göstermek ve onların doğal iletişim ihtiyaçlarını karşıladıkları gündelik dillerinden hareket ederek standart dil kullanımlarını etkin kılmak esas amaç olmalıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için ise çocukların, kendi arkadaşlarıyla iletişim kurabilme ve ortak bir konuşma ortamında sohbet edebilme, bir şeyler anlatabilme fırsatları olmalıdır. Bu aşamada özellikle öğrencilerin yanlış dil kullanımları söz konusu olduğunda (telâffuz bozuklukları, vurgu ve tonlama yanlışları yanında psikolojik kökenli olan konuşma tıkanıklığında saldırgan olma, sesini ayarlayamamaktan kaynaklanan çok yüksek sesle ya da alçak sesle konuşma, vs.), öğretmenlerin bu tür uygun olmayan konuşma biçimlerini tecrübelerine dayanarak dikkatli bir şekilde düzeltmeye özen göstermeleri gerekir, zira bu aşamadaki yanlış müdahaleler çocukları olumsuz yönde etkilemekte ve dil kullanımlarında istenilen hedefe ulaşılmasını engellemektedir.

Yazılı ve sözlü dilin kazanılması ve kullanılmasında en etkili yol gerçek iletişim ortamlarının kullanılmasının sağlanmasıdır. Bu ortamın en önemli özelliği çocuk için ifade ettiği anlamıdır. İletişim ortamının içeriği, yaşamın bütün alanlarıyla, dolayısıyla da tüm öğrenim alanlarıyla ilgilidir. Sanat, oyun, matematik, özel sohbetler vs. gibi alanlar da iletişim için birer malzeme ve motif olabilir. Zira her alanın kendi içinde özel dil kullanımı ve kavramları bulunmaktadır. Çocuklar bu özel dil kullanımlarını ancak ilgili alanın içine girdiklerinde öğrenebilecektir. Örneğin sporla ilgili kelime ve kavramların okulda daha çok beden eğitimi derslerinde kullanılması gibi.

Her iletişim ortamı, mevcut dil araçlarının kullanımını gerektirir. Farklı ve yeni dil ifade araçlarıyla değişik deneyimler kazanılır. Zira konuşma, yazma ve okuma etkinlikleri değişik eylem alanlarına göre farklılık gösterirler. Okuma ve yazma yeteneğinin kazanılması aynı şekilde gerçek iletişim ortamından geçer ki bu da yazı dilinin gelişmesini sağlar.

Kısaca ana dili derslerindeki eğitim-öğretim uygulamaları bize göre, **deneyime dayanan** öğrenim, **yaratıcı** öğrenim, **sosyal** öğrenim, **uygulamalı** öğrenim ve **bilinçli** öğrenim olmak üzere beş grupta ele alınabilir.

Deneyime Dayanan Öğrenim: Deneyim kavramı ana dili öğreniminde çok önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların okula başlamadan önce tutum, davranış, düşünce, dil gibi alanlarda edindikleri ön deneyimler sadece ana dili dersinde değil bütün derslerde dikkate alınması gereken hususlardır.

Yaratıcı Öğrenim: Yaratıcı öğrenim ilkesinden, çocuğun okulda bütün derslerde kişiliğini ve diğer becerilerini geliştirme imkânını bulması anlaşılmalıdır. Bu derslerden bir tanesi de ana dili dersidir. Çocuğun dersin konularını

özümseyebilmesi için ona imgeleme, alternatif düşünce ve kişisel çözümler getirebileceği bir ortamın sunulması gerekir. Bu süreç içerisinde çocuk sadece ana dili kullanımındaki eksiklikleri değil, düşünme ve hayal gücünü de geliştirme fırsatı bulur.

Sosyal Öğrenim: Sosyal öğrenim ise, başkalarıyla birlikte ve başkalarından öğrenme anlamında kullanılmıştır. Çocuk başkalarına saygı göstermeyi, hoşgörülü olmayı öğrenmeli, sorunları çözme becerisini geliştirmeli ve de en önemlisi hayal kırıklıklarını kaldırabilmelidir. Diğer yandan çocuk, okul arkadaşlarının deneyimlerinden, bilgilerinden yararlanmayı da öğrenmelidir. Toplumun kendisini tanımasıyla gurur ve sevinç duymalı, ortak kültürün ve değer yargılarının önemini kavramalıdır.

Uygulamalı Öğrenim: Uygulamalı öğrenim, somut nesnelere olan ilişkilerde, gerçek durumlardan toplanan deneyimlerde ve insanlarla yapılan tartışmalar sayesinde edinilir. Her zaman öğrenme amacı olarak somut durumların seçilmesine gayret edilmelidir. Bu tür durumlar, çocukları ortaya çıkan soruları yanıtlamaya sevk ederken, onları bireysel ve keşfedici öğrenmeye de yönlendirmelidir.

Bilinçli Öğrenim: Bilinçli öğrenim ise, ilköğretim öğrencilerinin gerçekleştirdikleri eylemler hakkında düşünebilmeleri ve belirli şeyler hakkında bir yargıya varabilmeleri anlamına gelmektedir. Öğrenciler ders içerikleriyle ilgili soru ve deneyimlerini dile getirerek, öğrenme süreçlerinin planlanması ve hazırlanması safhalarına da kısmen katılabilirler. Öğretmenin bu tür girişimleri ciddiye alması ve kendi görüşlerine uymasa da çocukların konuyla ilgili olan görüşlerini kabul etmesi gerekir.

Ana dili öğretiminde kullanılan ve bu çalışmanın da konusunu oluşturan öğretim yöntemleri ve bunlara esas teşkil eden öğretim ilke ve anlayışları, kısmen eskiden beri bilinmekle birlikte çağdaş bilimsel araştırmalardan elde edilen yeni bulgular sonunda gündeme gelmiştir. Örneğin, bu ilkeler arasında yer alan “eğitim-öğretim etkinliklerle birlikte yapılmalıdır.” maddesi altında, öğrencilerin etkinlikler aracılığıyla daha iyi öğrenecekleri, hatta öğrenmeyi öğrenecekleri belirtilmektedir. Etkinliklerin, öğrencilerin pasif ve ezberletici öğretimde kendilerine yabancı kalacak olayları, keşfederek ve bunun sonucu olarak da kavrayarak öğrenmesine vesile olduğu ve yorumlama gücü kazandırdığı kabul edilmektedir. Etkinliklerle öğrenmede, öğrenme sürecinin kendi kendini yönlendirdiği, başarı ya da başarısızlığa göre “deneme-yanılma”, “hatalardan öğrenme” gibi metotların devreye girdiği saptanmaktadır. Etkinliklerle öğretim sayesinde çocuklara birlikte iş görme alışkanlığı kazandırılmasının yanında onlara kendilerine verilmiş etkinlikleri düzgün yapma ve yorumlama, bu işi yaparken aldıkları kararların mantığı, geçerliliği ve sorumluluğu da öğretilmektedir.

Çağdaş ana dili öğretiminde, derslik içindeki öğretim sürecini değiştirecek nitelikteki araç-gereçlerin kullanımıyla ilgili dikkati çeken ve yararlanılması gereken radyo, televizyon, teyp, film, bilgisayar gibi yeni araç-gereçler sıralanmaktadır. Bunların öğretmen ve öğrencilerin derslikteki çalışmalarına yeni bir yön verdiği belirtilirken, her şeye rağmen basılı eğitim araçlarından vazgeçilemeyeceği de vurgulanmaktadır. Etkinlikler “serbest çalışma, haftalık plan çalışması, grup çalışması, toplu çalışma ve proje dersleri” olarak çeşitli türlerde uygulanabilmekte, yani ayrı birer ders gibi işlenebilmektedir.

Derslerde yalnız dil bilgisi kurallarının öğretilmesiyle yetinilmemeli, bunların öğrencide birer beceri ve alışkanlık durumuna gelmesi için alıştırmalar yaptırılmalıdır. Öğrencide var olan bazı yetenek ve beceriler verilen alıştırmalar ve yapılan tekrarlarla geliştirilebilmelidir. Dil bilgisi kurallarının öğretilmesinde öğrenciyi doyuracak, kuralı doğru kullanmaya yetecek derinlikte bilgiler verilmesi, sorunu açıklayacak, tanıtacak zengin örnekler, değişik durumlar üzerinde çalışılması uygun olacaktır. Kural dışı kaymalar, aykırılıklar da yeterince işlenmelidir.

Ders içinde doğal ortamın oluşturulması, çocukların yaşayarak öğrenmeyi bir arada gerçekleştirmesine yardım eder. Örneğin sınıfta çocuklar arasında bir kavga oluşması öğrenciler açısından doğal bir öğrenmeyi gerçekleştirebilir. Burada doğal öğrenim sistematik öğrenimi dışlamamaktadır. Tam tersine bunun için gereklidir ve dersin, gerek okul içinde gerekse dışında doğal öğrenimi içermesi gerekmektedir. Böylece çocuk duruma uygun davranmayı ve hayat şartlarıyla başa çıkmayı öğrenir ve deneyim kazanır. Çocukların dil becerileri yine doğal bir ortam içinde geliştirilmelidir. Onlara soyut, kuramsal ve çözümleyici dil araştırmaları yaptırmaktan kesinlikle kaçınılmalıdır. Öğrenciler Türkçeyi günlük insan ilişkilerinin bir aracı olarak daha önce ev ve çevrelerinde nasıl öğrenmeye başladılarsa ilköğretimde de aynı biçimde öğrenmeyi sürdürmelidirler.

Ana dili derslerini okutan öğretmenlerin birer öğretici olarak çağdaş bir yaklaşım olan “açıklık” ilkesi çerçevesinde kendilerini öğrencilere ve çevreye açmaları tavsiye edilmektedir. Buna göre;

- öğretim sırasında öğretmen kendi inisiyatifini kullanabilmeli, öğrencilerin fikirlerine göre dersi yönlendirebilmeli,
- planlanmamış olaylar karşısında öğretmen toparlayıcı bir rol üstlenebilmeli ve bu tür durumlara hazır olmalı,
- yerine göre uygun yöntemi uygulayabilmeli,
- öğretmen kendinden daha deneyimli meslektaşlarıyla grup çalışması yaparak onlardan yararlanmalı,
- bilim dünyasındaki gelişmeleri yakından takip etmeli ve bunları derste öğrencilere sunmalıdır.

Öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerini serbest bir şekilde ifade etmelerine ve öğrenme ortamına katkıda bulunabilmelerine fırsat vermeleri ve kendilerini yeni fikirlere açık tutmaları gerekmektedir. Son zamanlarda ana dili derslerinde de özellikle proje çalışmalarına büyük önem verilmekte, çocukların okul dışı ve okul içi faaliyete yönelik aktivitelerinin teşvik edildiği ve öğrencilerin okulu sadece ders çalışma alanı olarak görmeyip, yaptıklarından zevk almalarını ve bilgi edinmelerini teşvik edecek çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. “Proje dersi” olarak adlandırılan bu faaliyetler, *araştırma projeleri, proje haftaları ve günleri, sınıf ve okul gazeteleri*, vs. şeklinde okul içi faaliyetler olarak uygulanmaktadır. Ayrıca okul dışı faaliyet alanları olarak *konferanslar, kitap günleri, yayınevi, matbaa, kitapevi ve kütüphane ziyaretleri, okul gezileri ve tiyatro ziyaretleri* karşımıza çıkmaktadır.

Proje dersleri ile öğrencilerin sosyal öğrenme çabaları ve organizasyon kabiliyetleri, bireysel ve grup içinde çalışmaya yönelmeleri ve sadece okul ile sınırlı kalmayıp, okul dışında da bilgi edinmeleri amaçlanmaktadır. Bu bağlamda önem verilen bir diğer konu da, oyunlar ve araç- gereç kullanımudur. Oyun, çocuk gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Okula başlayan bir çocuk, okulda geçirdiği saatleri oyunundan vazgeçmek zorunda olduğu saatler olarak algılayabilir ve okulu zorunlu olarak zaman geçirmesi gereken bir yer olarak görebilir. Ancak, oyunun sınıf içerisine taşınması, çocuğun derslere zorunlu olarak katılması yerine, zevk almasına ve daha fazla çaba göstermesini sağlayabilir.

Yine aynı şekilde araç gereç kullanımı da, günümüzdeki teknolojik gelişmeler sayesinde ortaya çıkmıştır ve çocukların bilgi edinim sürecinin desteklenmesini amaçlamaktadır. Araç gereç kullanımı, günlük çalışmalar için motivasyon sağlamak ve olayların daha yoğun olarak işlenmesini ve anlaşılmasını desteklemektedir.

Çağdaş yönelimler arasında dikkati çeken bir diğer nokta ise birleştirilmiş derslerdir. Bu uygulamada dersler belirli bir tema çerçevesinde birleştirilerek, bir konunun farklı yönleri ele alınmakta ve öğrencilerin bir konuya daha ayrıntılı olarak eğilmeleri amaçlanmaktadır.

Okullarımızda okul içi etkinlikler kapsamında eskiden beri değişik kulüp faaliyetleri süregelmektedir. Örneğin, Basın-Yayın kulübü adı altında *sınıf ve okul gazeteleri* çıkartılmaktadır. Ayrıca okumaya yönelik kitaplık kulübü, tiyatro kulübü etkinlikleri arasında, *okul temsilleri, özel haftalar ve günler, tartışma grupları, çocuk tiyatroları, çocuk kitapları*, vs. gibi çeşitli okul içi ve okul dışı etkinlikler görmek mümkündür. Okul içi etkinlikler müfredatlar ile düzenlenmiştir. Ancak, bunlar dışında kalan *tiyatro ziyaretleri, okul gezileri, müze gezileri, vs.* gibi okul dışı projelerin uygulamada daha çok öğretmenlerin ve bu gibi gezileri finanse etmek zorunda olan velilerin bireysel çabaları ile geliştiğini görmekteyiz.